

VELIKI INTERVJU

NOBENO DELO MI NI PRETEŽKO

BÉLA SZOMI KRALJ, UČITELJ, ASTROLOG, PESNIK IN GLASBENIK

Sogovornika smo k pogovoru povabili v dneih pred kulturnim praznikom. V zadnjih letih je doma v Mengšu, a poučuje in deluje v Domžalah, svojo ustvarjalnost pa močno povezuje s Prekmurjem ...

Cveta Zalokar
Foto: Iztok Dimo

Prvi vrsti je predvsem učitelj na OŠ Domžale, tudi pisec številnih učbenikov in priročnikov, a obenem je tudi umetnik, kulturnik, uveljavljen glasbenik in pevec v skupini Kontrabant, pa tudi pesnik in prevajalec, ki je prav pred kratkim izdal novo pesniško zbirko z naslovom Babje-vernii pisani pes. Vodi vsakoletne astronomske taboro v Šalovcih in je organizator Etno rock festivala v Domžalah. Zelištar in gobar ...

Rojeni ste na Hrvaškem, a večino svojih mladostniških let ste preživelii v Prekmurju? Kaj je zaznamovalo vašo mladost in čas izobraževanja?

Mojo mladost je zaznamovalo predvsem garaško delo. Moj oče je bil profesor madžarščine in pisatelj, dedek pa je bil neke vrste bio kmet, bi rekli danes. Orali smo s kravami, ko so že vsi sosedje imeli traktorje, jaz pa sem bil s hrano poplačani hlapec. Ko mi je oče rekel, da grem pozimi na počitnice k dedku, je to pomenilo, da bom luščil koruzo, prekladal seno, poletni spisek del pa je predolg, naj izpostavim jutranjo košnjo, žetev na roke, oskrbo vinograda ter oranje s kravami.

Kdaj ste se prvič srečali z glasbo?

Oče me je pri petih letih naučil igrati orglice, v programu vrtca pa sem nastopal na prireditvah za starše, spominim se, da sem pri petih prepeval pesmico Moja mala djevojčica (Tata, kupi mi avto).

Kako ste prišli do poklica in kaj je vplivalo na odločitev, da boste učitelj?

Nisem si želel biti učitelj, do tega je prišlo, ker sem kot bruc zboletel, imel velike težave s centrom za ravnotežje, veste, tedaj se zdravnikom ni sanjalo, kaj me je načelo, dandanes pa so mi postavili točno diagnozo za nazaj. Dve leti sem se bodel z boleznijo, zato sem se po prvem letu boleznii prepisal na Pedagoško akademijo, smer matematika – fizika, uspešno končal letnik, a ker me starši niso več podpirali pri študiju, sem za preživetje ves čas fizično delal: opravljal razne selitve, največkrat klavirjev, čistil okna, stanovanja v novih blokih, ki so čakala na predajo, mimogrede, leta 1983 sem čistil v Sarajevu bloke, v katerih so v času olimpijskih iger živeli športniki. Leta 1982 me je bolezen znova zdelovala, zaradi nevarnosti meningitisa sem pristal v bolnišnici. Nihče me ni obiskoval, še starši ne, le tedanja "punca", ki pa je žal bila poročena z drugim. Bil pa sem izredno trmast človek, zato se nisem pustil Pedagoški akademiji, ki mi ni hotela dati absolventskega staža zaradi enoletne bolezenske odsotnosti. To sem si po pritokbi na Univerzo zaradi njene pravičnosti končno le izboril.

Na OŠ Domžale trenutno učite fiziko, matematiko, logiko, razvedrilno matematiko, izbirni predmet astronomijo. Kako mladim vzbudite ljubezen do teh predmetov?

Trudim se, da bi na mlade prenesel veselje do vedoželjnosti, delavnosti

Zbirka je takšna kot sem jaz: zakrinkano občutljiv, razvneto vnetljiv, moj življenjski ples (kličejo me Skoraj Dež). Ob ljubezenskih in humornih pesmih je veliko tudi tistih z družbeno-socialno vsebino.

in nanje preliil še človeške vrednote. Pri tem tudi sam ves čas treniram svoje možgane, saj mi je na delovnem mestu podarjeno to, da se lahko tretjino časa ukvarjam z nadarjenimi. Biti učitelj fizike zahteva veliko znanja, sprotnega učenja, težava je le v tem, da ko se tudi sam želiš izobraževati, in pravih vsebin, saj fiziko učim eksperimentalno in velikokrat naletim na izobraževanje, ki ponuja tisto, kar sem sam počel pred več kot dvajsetimi leti. Zato se v bistvu raje učim od nekdajnjih učencev, ki so redni udeleženci mojih naravoslovno-astronomskih taborov, a ne te, oni so moji prijatelji ob večerih, ko fotografiramo vesolje, nabiramo

zdravilna zelišča, gobe, izdelujemo zdravilne kreme. Zelo sem ponosen nanje, saj pridejo tudi tedaj, ko so finančno že preskrbljeni in odklonijo plačilo ali povračilo stroškov. Ko se ti to zgodi, je tvoj entuziazem poplačan, saj si nanje prenesel svoje vrednote. Ti učenci so moj ponos in ob moji družini moj največji uspeh v življenju.

Še posebej prepoznavni so vsakoletni astronomski tabori. Kako prenašate ljubezen do nebesni pojavov na mlade?

Pri astronomiji je ključno to, da mlad človek začne delati takoj praktično, da ima v rokah vodeni teleskop, foto-

aparat, kamere, skratka dobro opremo. Naši astronomski tabori niso takšni, da pogleda skozi okular in rečeš, aha, to je pa Jupiter, aha, to je Saturn. Mladi (pa tudi starejši) delajo vse sami: naučijo se pravilno postaviti teleskop, ga alignati (vodeni teleskopi namreč morajo biti uravnani po zvezdah, urii, geografskih koordinatah), zatem pa sami posnamejo materiale: planete, meglice, zvezdne kopice, galaksije ... in na koncu iz več enakih posnetkov posnamejo nekakšno izostreno sliko, ki je na las podobna Nasinim, tistim izpred nekaj let, in posledično je navdušenje za astronomijo tu. Praktično v vsaki generaciji v zadnjih osmih letih se je našel kdo, komur sem pomagal pri nakupu teleskopa, v zdašnji generaciji učencev na moji šoli ima npr. pet učencev svoje vodene teleskope. In to so morebitni bodoči znanstveniki, raziskovalci, skoraj zagotovo pa mentorji na mojih taborih.

Pravite, da ste učitelj, ki je strup za lenuhe. Kakšne so vaše izkušnje z učenci, starši, kolegi ...

Dandanes je izredno težko biti učitelj, saj smo ves čas pod udarom staršev, predvsem lenih in razvajenih otrok, ker lahko vsakdo, ki ima pet minut časa, učitelja žali, mu oporeka strokovnost, predvsem pa soli pamet. Ob vsem tem je učiteljem nenaklonjena še zakonodaja, neefektivno Ministrstvo za šolstvo in inšpekcije. Povejte mi, koliko je bilo do zdaj takšnih primerov, kjer so starši odgovarjali za slabo opravljeno delo pri vzgoji lastnega otroka. Če se kaj slabega zgodi v šoli, je prst vedno nalprej uperjen proti učitelju. Ko bodo pravilniki narejeni tako, da bodo starši odgovorni za svoje izpade in krivična dejanja do učiteljev, bo svet za učitelje pravičnejši. Sindikat se je vse preveč ukvarjal s tem, kako iz proračuna izpuliti čim več denarja, premalo pa z avtonomijo učitelja. Jaz sem učitelj starega kova in se trudim biti pravičen, zato enako pričakujem od staršev.

Trudim se, da bi na mlade prenesel veselje do vedoželjnosti, delavnosti in nanje preliil še človeške vrednote. Pri tem tudi sam ves čas treniram svoje možgane, saj mi je na delovnem mestu podarjeno to, da se lahko tretjino časa ukvarjam z nadarjenimi.

Ste tudi avtor številnih knjig, delovnih zvezkov in zbirki nalog s področja matematike, logike, astronomije in fizike za učence osnovnih šol. Kje najdete čas za ta presežek?

Pri ustvarjanju delam kampanjsko, se poženem kot bik proti rdečemu platnu in sem izredno vztrajen. Marsikdo pri ustvarjanju ne vidi ciljne črte, zato tudi prehitro obupa, a moja trma pri ustvarjanju in delu je ena od pozitivnih zapuščin okolja, v katerem sem odrasčal. Ko pri šestih letih neseš 12 litrov vode v breg, da dedek lahko škropi vinograd in to pol kilometra daleč, potem ko po štiri mesece garaš na